

اصول اخلاقی کارگزاران حکومت دینی از نگاه آیات و روایات

حیدر کریمی حاجی خادمی^۱ مژده نصرالهی^۲

۱. کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشگاه معارف قرآن و عترت اصفهان

مدرس آموزشکده فنی آیت الله خامنه ای شهرستان میناب. هرمزگان. میناب

۲. کارشناسی ریاضی، معاون آموزشی دبستان شهید منگلیان حکمی

چکیده

ضرورت بررسی اصول و صلاحیت های اخلاقی کارگزاران و منابع انسانی از دیرباز توجه فلاسفه و نظام های اداری و خصوصا حکومت اسلامی را به خود معطوف داشته است. حکومت اسلامی از بدو تشکیل به منظور ارتقای سطح کیفی و کمی و بالا رفتن ضریب امنیت اخلاقی و سلامت روانی نیروی انسانی با توجه به اصول و سجایای اخلاقی برگرفته از آیات و روایات به انتخاب کارگزاران حکومتی همت گماشته است. فلذا در این مقاله در ابتدا مفاهیم اخلاق، کارگزار و حکومت از نظر لغوی و اصطلاحی مورد بررسی قرار گرفته و پس از آن به بررسی مهم ترین اصول اخلاقی کارگزاران پرداخته شده است. که مهم ترین اصول اخلاقی و سجایای رفتاری یعنی زهد، تقوی، اخلاص بررسی شده که نشان گر اهتمام نظام اسلامی به تخلق کارگزاران به این اصول و سجایای اخلاقی حسنه می باشد.

واژگان کلیدی: اصول اخلاق، حکومت، حکومت دینی

مقدمه

تاریخ نشان می دهد انتخاب کارگزاران و توجه به صلاحیت های اخلاقی آنان مبنای عقلایی و فطری دارد و در اهمیت رعایت فضایل و اصول اخلاقی همین بس که خداوند متعال خودش در آیات متعددی از قرآن کریم به نقش صفات و اصول اخلاقی در سازندگی بشریت اشاره نموده است. و زمامداران و کارگزاران نظام که نقش سازنده و الگویی در پیشرفت و تعالی جامعه اسلامی دارند باید متصف به صفات حسنه و اخلاق نیک و سجایای پسندیده اخلاقی داشته باشند. لحاظ اصول و سجایای اخلاقی در انتخاب کارگزاران حکومت، سابقه و قدمتی طولانی در نظام ها و سیستم های اداری و حیات بشری دارد.

گرچه رعایت مبانی اخلاقی به نوع بینش و نگرش، فرهنگ و ارزش های حاکم در یک جامعه بستگی دارد و در نگاه مکتب وحیانی و الهی اسلام رعایت فضایل اخلاقی یک تکلیف دینی است که کارگزاران نظام اسلامی از بالاترین تا پایین ترین مقام و مناصب باید واجد صفات اخلاقی و رفتاری و صلاحیت های باشند چرا که حکومت اسلامی در ادوار مختلف تاریخ مدیون مجریان و کارگزاران صالح و متخلق به اخلاق حسنه و اصول و سجایای نیک رفتاری بوده و هست. با توجه به نقش کارگزاران در رشد و تکامل معنوی و ترویج فضائل انسانی و اخلاقی در جامعه این مساله در احادیثی که از شخص پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و همچنین از سایر پیشوایان معصوم علیهم السلام رسیده است بوضوح تاکید شده و یکی از مهم ترین رسالت های پیامبران نیز پرورش اصول و فضائل اخلاقی و تهذیب جان و دل انسان ها بوده و پیامبر بزرگ السلام نیز هدف اصلی رسالت و نبوت الهی خود را اکمال اخلاق حسنه و نیک و منش های بزرگوارانه بیان نموده است: «بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ». (مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، ج ۶۷، باب ۵۹، حدیث ۱۸) فلذا با توجه به اینکه اخلاق و رفتار نیک از عوامل مهم بهره مندی از سعادت دنیوی و اخروی است در این مقاله به بررسی ویژگی های اخلاقی و رفتاری کارگزاران حکومت دینی از نگاه آیات و روایات پرداخته شده است.

۱- واژه شناسی

در ابتدا به بررسی معنای لغوی و اصطلاحی برخی مفاهیم پرداخته میشود.